

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
геології, географії, рекреації і
туризму

Катерина КРАВЧЕНКО

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРАЄЗНАВСТВО І РЕГІОНАЛЬНИЙ ТУРИЗМ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 10 Природничі науки
(шифр і назва)

спеціальність _____ 106 Географія
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Географія рекреації та туризму»
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ геології, географії, рекреації і туризму _____

2025 / 2026 навчальний рік

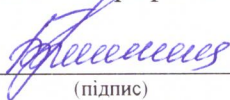
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«27» серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри фізичної географії та картографії к. пед. н. Борисенко К. Б.

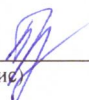
Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «26» серпня 2025 року № 15

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

 (підпис) (Анатолій БАЙНАЗАРОВ)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

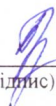
Гарант ОПП «Географія рекреації та туризму»

 (підпис) (Юлія ПРАСУЛ)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від «27» серпня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

 (підпис) Юлія ПРАСУЛ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Краєзнавство і регіональний туризм» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності (напряму) 106 Географія; освітньо-професійна програма «Географія рекреації та туризму»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у студентів фахового розуміння геопросторових особливостей формування і просування на національний ринок місцевого туристичного продукту, а також сутнісних рис туристичної спеціалізації теренів України на ринку рекреаційних послуг. На підставі опанування ключових тем дисципліни у студентів мають сформуватися базові рівні знань щодо характерних рис територіальної організації та спеціалізації туристичної сфери регіонів України. Пропонована структура передбачає систематизований виклад історичних, природничо- й суспільно-географічних, культурологічних та господарсько-організаційних засад вивчення краєзнавства і регіонального туризму як спеціалізованої дисципліни, розгляд її теоретико-методологічного арсеналу та базового рівня знань конструктивно-прикладного спрямування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: ознайомлення й оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з організації та проведення різних видів туристсько-краєзнавчої роботи, засвоєння основних понять, класифікацій й методик організації туристсько-краєзнавчої діяльності залежно від потреб споживачів туристичних послуг; розгляд історії розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності, визначення та аналіз загальних та регіональних особливостей просторової диференціації туристсько-рекреаційних ресурсів в межах географічних об'єктів регіонального рівня з метою набуття фахової підготовки. Крім того, зазначена дисципліна сприяє вихованню свідомого громадянина України, повагу до історичного минулого свого народу і толерантне ставлення до культурних і національних здобутків інших народів, бережливе ставлення до навколишнього середовища

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни Краєзнавство і регіональний туризм	
обов'язкова	
Денна форма здобуття освіти	
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
7-й	
Лекції	
20 год.	
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	
Самостійна робота	
70 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні; ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 13. Здатність вчитися і оволодіти сучасними знаннями; вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок, орієнтуватися у

світовому й національному географічному науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.

СК06. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання; СК07. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації; СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані, зокрема у галузі географії рекреації та туризму, в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати; СК09. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності; СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. СК05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер, природні, суспільні, зокрема туристсько-рекреаційні об'єкти та процеси на різних просторово-часових масштабах. СК12. Здатність до системного географічного мислення при вивченні територіальних рекреаційних систем, усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною в процесі використання рекреаційно-туристичних ресурсів; СК13. Здатність виконувати прийоми опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої з загальногеографічних та тематичних карт; давати комплексну географічну, туристсько-рекреаційну оцінку території за результатами аналізу карт; укладати картографічні твори з використанням сучасних інформаційних технологій; СК14. Базові знання з географії рекреації та туризму: об'єктно-предметна область, поняттєво-термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження і використання їх.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання:

ПР12. Розуміти чинники диференціації природи, принципи ландшафтної організації географічної оболонки; ПР04. Аналізувати географічний потенціал території, зокрема туристсько-рекреаційний, вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність, їх взаємозв'язки. ПР05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук; ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер, рекреаційно-туристичних утворень і процесів на різних просторово-часових масштабах; ПР13. Визначати сприятливість природного середовища для організації туристичної та рекреаційної діяльності; ПР14. Застосовувати методи географічних досліджень природних та суспільних об'єктів і процесів, зокрема тих, що пов'язані з туристично-рекреаційною діяльністю; ПР15. Професійно висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців; уміти викладати, фахово спілкуватися, вступати у диспут, брати участь в обговоренні, записувати тексти географічної спрямованості, презентації українською мовою (в окремих випадках – іноземною) із залученням наукового глосарія, сучасної географічної номенклатури.

що виражаються через систему знань та умінь:

Знати: - основні віхи історії краєзнавчого руху в Україні; - місце і роль географічного краєзнавства в системі наук; - форми організації та методи реалізації краєзнавчої роботи; - основні краєзнавчі ресурси краю; - теоретичні засади краєзнавства і принципи їх використання.

Вміти: - організувати, збирати і аналізувати необхідну інформацію по темі досліджень; - обробляти результати досліджень; - співставляти результати експерименту з теоретичними передумовами; - сформулювати висновки, складати звіти, доповіді, статті; - використовувати краєзнавчі ресурси краю для організації та здійснення туристично-рекреаційної діяльності; - аналізувати теоретичні основи краєзнавства; - організовувати роботу туристичного гуртка та туристичні подорожі; - організовувати роботу краєзнавчого музею; - розробляти географо-туристичні маршрути; - розробляти екскурсії з географічних дисциплін.

1.8. Пререквізити: освітні компоненти «Вступ до фаху», «Загальне землезнавство», «Загальна гідрологія», «Основи суспільної географії», «Фізична географія України».

2. Тематичний план навчальної дисципліни*

Розділ 1. Наукові засади географічного краєзнавства

Тема 1. Об'єкт, предмет, науково методичні основи краєзнавства і регіонального туризму. Об'єкт, предмет, науково-методичні основи туристичного краєзнавства. Зв'язки туристичного краєзнавства з іншими науками. Завдання туристичного краєзнавства на сучасному етапі. Зміст географічного краєзнавства. Структура географічного краєзнавства. Основні джерела і методи дослідження. Зв'язки географічного краєзнавства з іншими науками. Функції краєзнавства і регіонального туризму. Завдання географічного краєзнавства на сучасному етапі.

Тема 2. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні. Родовід українського краєзнавства. Перший етап. Фундатори національного краєзнавства. Другий етап початку (зародження) наукового краєзнавства. Третій етап становлення українського краєзнавства.

Тема 3. Навчальні краєзнавчі екскурсії, спостереження і практичні роботи. Зміст навчальних екскурсій. Функції і класифікація краєзнавчих екскурсій. Тематика екскурсій. Методика організації екскурсій. Спостереження. Практичні роботи. Аналіз орієнтовних навчальних програм туристсько-краєзнавчих об'єднань.

Тема 4. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності. Роль музеїв у розвитку суспільства. Класифікація музеїв України. Визначні музеї України. Краєзнавчі музеї, організація та діяльність. Основні принципи організації та діяльності музею. Комплектування фондів. Фондова робота.

Тема 5. Туристсько-краєзнавча робота, організація та діяльність. Краєзнавча робота. Туристично-краєзнавчі гуртки позашкільних закладів. Туристично-краєзнавчі об'єднання учнівської молоді. Форми пошукової діяльності учнів у позашкільних закладах.

Розділ 2. Регіональний туризм.

Тема 6. Напрями вивчення природи свого краю. Вивчення складових частин географо-краєзнавчої характеристики. Географічне положення. Природні умови і ресурси. Рельєф, геологія й корисні копалини. Клімат і внутрішні води. Ґрунти, рослинність і тваринний світ. Ландшафти. Еколого-географічні проблеми. Напрями вивчення суспільно-історичних особливостей свого краю. Вивчення історико-географічних особливостей формування території. Вивчення особливостей формування розселення населення та його національного складу. Вивчення мистецтва і культури. Вивчення географо-краєзнавчих особливостей та основних етапів розвитку господарства.

Тема 7. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси та курортні зони України. Наукова сутність та суспільне значення краєзнавчо-туристичних та курортних ресурсів. Потенціал природних краєзнавчо-туристичних та курортних ресурсів України. Доступність потенційної курортної території для різних груп споживачів. Оцінка можливостей формування туристичних потоків з різних регіонів

Тема 8. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти. Стан краєзнавчої вивченості замків і фортець України. Класифікація оборонних споруд. Законодавство України про охорону культурної спадщини. Характеристика видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України. Використання замків і фортець у туризмі.

Тема 9. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси Східного соціально-економічного району України. Фізико-географічна характеристика. Клімат, поверхневі та підземні води. Рослинність та тваринний світ. Природно-територіальні комплекси.

Тема 10. Суспільно-історичні краєзнавчо-туристичні ресурси Східного соціально-економічного району України. Історико-географічні особливості формування території, мистецтва і культури. Особливості формування розселення населення та його національного складу. Географо-краєзнавчі особливості та основні етапи розвитку господарства.

*Теми курсу охоплюють питання регіонального розвитку, охорони природної та культурної спадщини і формування екологічно відповідальної поведінки, що безпосередньо корелює з Цілями сталого розвитку ООН – насамперед ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і населених

пунктів» та ЦСР 15 «Збереження екосистем суші». Така інтеграція забезпечує орієнтацію дисципліни на формування компетентностей, необхідних для сталого управління територіальними ресурсами та розвитку відповідального туризму.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Розділ 1. Наукові засади географічного краєзнавства												
Тема 1. Об'єкт, предмет, науково методичні основи туристичного краєзнавства.	8	2				6						
Тема 2. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні	10	2				8						
Тема 3. Навчальні краєзнавчі екскурсії, спостереження і практичні роботи	12	2	4			6						
Тема 4. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	8	2				6						
Тема 5. Туристсько-краєзнавча робота, організація та діяльність	16	2	6			8						
Всього за розділом 1.	54	10	10			34						
Розділ 2. Регіональний туризм												
Тема 6. Напрями вивчення природи свого краю	12	2	4			6						
Тема 7. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси та курортні зони України.	20	2	12			6						
Тема 8. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти.	10	2				8						
Тема 9. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси Східного соціально-економічного району України	14	2	4			8						
Тема 10. Суспільно-історичні краєзнавчо-туристичні ресурси Східного соціально-економічного району України.	10	2				8						
Всього за розділом 2.	66	10	20			36						
Усього годин	120	20	30			70						

4. Теми семінарських практичних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розробка тематичної екскурсії	4
2	Організація туристично-краєзнавчого походу	6
3	Проведення краєзнавчого природного дослідження	4
4	Оцінка краєзнавчо-туристичного потенціалу території: аналіз природних, природно-антропогенних ресурсів	6
5	Практична доступність потенційної курортної території для різних груп споживачів: оцінка можливостей формування туристичних потоків з різних регіонів	6
6	Оцінка туристичного потенціалу природних об'єктів регіону	4
Разом		30

***Практичні роботи виконуються за індивідуальними завданнями для кожного студента. Індивідуальні варіанти обираються студентами відповідно до території, з ресурсами якої вони доволі знайомі. Серед територій – адміністративні райони, адміністративні області, країни.*

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи <i>Самостійно ознайомитися з частиною матеріалу за темами:</i>	Кількість годин
1	Дослідити туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади	6
2	Проаналізувати етапи становлення краєзнавства в Україні; ознайомитися із фундаторами українського краєзнавства;	8
3	Визначити та проаналізувати педагогічну цінність навчальних краєзнавчих екскурсій, спостережень і практичних робіт	6
4	Дослідити роль музеїв у розвитку суспільства	6
5	Оцінити роль туристсько-краєзнавчої роботи, як джерела національної ідентичності	8
6	Проаналізувати форми роботи з вивчення рідного краю	6
7	Дослідити природні краєзнавчо-туристичні ресурси та курортні зони Півдня України (Одеса, Миколаїв, Херсон)	6
8	Дослідити історико-культурне значення фортець Заходу України у розвитку туризму; роль монастирів у формуванні паломницьких маршрутів України; оцінити туристичний потенціал замків Львівщини.	8
9	Проаналізувати туристичну привабливість національних парків і заповідників Харківської області; оцінити роль ландшафтних особливостей Донецького кряжа у розвитку активного туризму (піші та велосипедні маршрути); дослідити вплив Солоних озер Слов'янська на розвиток оздоровчого туризму в регіоні.	8
10	Проаналізувати краєзнавчі об'єкти міста Харкова у системі розвитку туризму, Донецької області – у структурі туристичної інфраструктури, Луганщини – у процесах формування культурних маршрутів.	8
Разом		70

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені програмою.

7. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький, дискусійний.

Лекції на час воєнного стану в Україні проводяться дистанційно у форматі відеоконференції платформи ZOOM. Студентам надаються запитання для самоперевірки та самоконтролю. Практичні заняття проходять в дистанційній формі. Самостійна робота студентів включає такі види занять із зазначених вище тем: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблене вивчення літератури за заданою тематикою, пошук додаткової інформації, підготовка до практичних занять, систематизація вивченого матеріалу перед складанням поточного оцінювання тощо. Всі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office 365 на сайті кафедри фізичної географії та картографії і в LMS Moodle. Консультації індивідуальні та групові відбуваються дистанційно синхронно та асинхронно (з використанням месенджерів, платформи ZOOM, LMS Moodle, електронної пошти тощо). Практичні роботи виконані відповідно до вимог, охайно оформлені, завантажують в LMS Moodle.

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (у тому числі і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять, самоконтроль. Для проведення проміжного контролю і підсумкового контролю використовується LMS платформа Moodle – автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції з аудіо- і відео-фіксацією. Реєстрація (допуск до складання) учасників освітнього процесу, а також обмін підсумковими завданнями та відповідями на них здійснюється винятково з корпоративної електронної пошти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна із забезпеченням академічної доброчесності. Студент допускається до підсумкового контролю за умови отримання за накопичувальною системою за всі види поточного контролю протягом семестру не менше 20 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль						Відвідування занять та активність на заняттях	Контрольна робота	Разом	Залік	Сума
Практичні роботи (30 б)										
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	5 б.	25 б.	60 б.	40 б.	100 б.
4 б	6 б	5 б	5 б	5 б	5 б					

Критерії оцінювання

Поточний контроль (виконання практичних робіт)

№ з/п	Назва теми	Всього балів	Проведені розрахунки, аналіз	Графічне зображення	Захист
1	Розробка тематичної екскурсії	4	успішного виконання -2,0	успішного виконання-1,0	1.0
			незначні помилки в розрахунках – 1,0	незначні помилки -0.8	0.9
			значні помилки в розрахунках-0,5	значні помилки - 0,6	0.8
2	Організація туристично-краєзнавчого походу	6	успішного виконання -4,0	успішного виконання-1,0	1.0
			незначні помилки в розрахунках – 2,5	незначні помилки-0,8	0,9
			значні помилки в розрахунках-2,0	значні помилки - 0,6	0,8
3	Проведення краєзнавчого природного дослідження	5	успішного виконання - 3,0	успішного виконання-1,0	1.0

			незначні помилки в розрахунках – 1,5	незначні помилки-0,8	0,9
			значні помилки в розрахунках-1,0	значні помилки-0,6	0,8
4	Оцінка краєзнавчо-туристичного потенціалу території: аналіз природних, природно-антропогенних ресурсів	5	успішного виконання - 3,0	успішного виконання-1,0	1.0
			незначні помилки в розрахунках – 1,5	незначні помилки-0,8	0,9
			значні помилки в розрахунках-1,0	значні помилки-0,6	0,8
5	Практична доступність потенційної курортної території для різних груп споживачів: оцінка можливостей формування туристичних потоків з різних регіонів	5	успішного виконання - 3,0	успішного виконання-1,0	1.0
			незначні помилки в розрахунках – 1,5	незначні помилки-0,8	0,9
			значні помилки в розрахунках-1,0	значні помилки-0,6	0,8
6	Оцінка туристичного потенціалу природних об'єктів регіону	5	успішного виконання - 3,0	успішного виконання-1,0	1.0
			незначні помилки в розрахунках – 1,5	незначні помилки-0,8	0,9
			значні помилки в розрахунках-1,0	значні помилки-0,6	0,8

Максимум – 5 балів, мінімальна залікова сума – 1 бал. За неточності та відсутності коментарів бали знижуються

Поточний контроль (відвідування занять та активність на заняттях – 5 балів)

Відвідування занять (2,5 бали): 2,5 бали нараховується за відвідування не менше 90 % занять; 2 бали – за 75–89 %; 1,5 бала – за 60–74 %; 1 бал – за 40–59 %; 0–0,5 бала – за відвідування менше 40 % занять. **Активність на заняттях (2,5 бали):** 2,5 бали – систематична активність, ініціативність та обґрунтовані відповіді; 2 бали – регулярна участь в обговореннях; 1,5 бала – епізодична активність; 0,5–1 бал – низький рівень участі та пасивність; 0 балів – відсутність активності.

Поточний контроль(виконання контрольної роботи)

Контрольна робота, передбачена навчальним планом – 25 балів:

тестові завдання – 6 балів; завдання на розкриття сутності понять – 1 бал; запитання, що передбачають розгорнуті відповіді – $3 \cdot 1 = 3$ балів; завдання на встановлення відповідності (5 відповідностей) – 5 балів, запитання, що передбачають короткі відповіді – $4 \cdot 1 = 4$, $3 \cdot 2 = 6$. Критерії оцінювання та кількість балів, що нараховується за кожне завдання поточного контролю або залікової роботи, представлені безпосередньо на аркушах/вкладках відповідей до кожного завдання. При оцінюванні відповідей на відкриті питання у завданнях контрольної та залікової робіт враховується їх повнота та правильність. Максимальний бал ставиться, якщо надана повна і правильна відповідь. За неточності, помилки та неповноту відповідей бали знижуються у пропорційному співвідношенні. Наприклад, якщо максимальна оцінка за певне завдання становить 4 бали і відповідь надана правильно й у повному обсязі (наведено 100% правильної інформації), то студент(ка) отримує за це завдання максимальний бал. Якщо відповідь на питання містить лише 50% правильної інформації – тоді 2 бали і т.д.

До підсумкового семестрового контролю (заліку) допускаються студенти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою. Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з

навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи. Виконання студентом усіх практичних робіт мінімум на 10 балів. Написання контрольної роботи мінімум на 10 балів.

Підсумковий семестровий контроль (залік)

Підсумкова (залікова) робота – 40 балів: тестові завдання – 16 балів; запитання, що передбачають розгорнуті відповіді – $5 \cdot 2 = 10$ балів; завдання на встановлення відповідності (4 відповідності) – $2 \cdot 4 = 8$ балів, запитання, що передбачають короткі відповіді – $2 \cdot 3 = 6$ балів.

Критерії оцінювання та кількість балів, що нараховується за кожне завдання поточного контролю або залікової роботи, представлені безпосередньо на аркушах/вкладках відповідей до кожного завдання. При оцінюванні відповідей на відкриті питання у завданнях контрольної та залікової робіт враховується їх повнота та правильність. Максимальний бал ставиться, якщо надана повна і правильна відповідь. За неточності, помилки та неповноту відповідей бали знижуються у пропорційному співвідношенні. Наприклад, якщо максимальна оцінка за певне завдання становить 4 бали і відповідь надана правильно й у повному обсязі (наведено 100% правильної інформації), то студент(ка) отримує за це завдання максимальний бал. Якщо відповідь на питання містить лише 50% правильної інформації – тоді 2 бали і т.д.

Неформальна освіта.

Визнання результатів навчання, отриманих у межах *неформальної освіти* (участь у літніх школах, онлайн-курсах, тренінгах, стажуваннях тощо), здійснюється за заявою здобувача до початку восьмого семестру (п. 2.1 Положення). Підставою для такого визнання є наявність підтвердних документів, у яких зазначено результати навчання, тотожні передбаченим робочою програмою дисципліни «Краєзнавство і регіональний туризм» (обсяг не менше 4 кредитів). Процедура відбувається відповідно до чинного Порядку визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, що діє в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Рішення оформлюється протоколом предметної комісії.

Під час опанування дисципліни здобувач може отримати до 10 додаткових балів до суми поточного оцінювання за підготовку наукових публікацій або представлення доповіді на регіональних, всеукраїнських чи міжнародних конференціях за тематичними напрямками, які співвідносяться зі змістовими модулями курсу. Необхідною умовою є подання сертифіката (чи іншого підтвердного документа) із зазначенням отриманих компетентностей, еквівалентних компетентностям, визначеним у робочій програмі. Подання документів здійснюється до розділу «Неформальна освіта» на сторінці навчального курсу в системі Moodle.

Якщо зміст представлених результатів збігається з окремими видами навчальної діяльності, передбаченими робочою програмою, здобувачеві нараховуються бали за відповідні види робіт згідно з критеріями оцінювання, а виконання певних елементів поточного контролю може бути зараховане без додаткового опрацювання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Географія туризму (краєзнавство та країнознавство): навчальний посібник для студентів спеціальності 242 Туризм і рекреація / . Л. М. Богадьорова, С. Г. Мельниченко. – Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. – 246 с.
<https://dspace.ksaeu.kherson.ua/bitstream/handle/123456789/10761/%D0%9C%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%A1%D0%93%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D1%8C%D0%BE%D1%80%D0%BE%>

[D0%B2%D0%B0 %D0%9B %D0%9C %D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83_2025.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061547.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

2. Демідієнко О. Я., Іонова О. М., Кузнецова В. І. Основи краєзнавства. - К., 2001. с.321.
3. Жванко Л. М. Краєзнавство: Конспект лекцій /Авт.: Жванко Л. М.; Харк. нац.. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 163 с.
4. Костриця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, перспективи концептуального синтезу. / М. Ю. Костриця. – Житомир: Косенко, 2006. – 444 с.
5. Краєзнавство і туризм. Навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 307 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061547.pdf>
6. Лунячек В. Е., Багач С. В. Управління туристсько-краєзнавчою роботою у загальноосвітніх навчальних закладах: Навчально-методичний посібник до курсу «Новітні технології в управлінні освітою». – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 43с.
7. Любіцева О. О. Музейний туризм: навчальний посібник. / О. О. Любіцева, Т. І. Шпарага – К., 2021. – 150 с.
8. Обозний В.В. Краєзнавство.– К.:ТОВ “Міжнародна фінан. агенція”,1997. – 265 с.
9. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2003. - 352 с.
10. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія / за наук. ред. проф. Л.Ю. Матвійчук. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 320 с.
11. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. За редакцією проф. Заставного Ф.Д. - К.: Знання, 2006. - 575 с.
12. Щербакова Н.О. Стан туристичної галузі України та процес її відтворення в післявоєнний період. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1353>

Допоміжна література

1. Borysenko K. B., Dovzhenko P. S. The use of geographic information systems in combination with mobile applications for the needs of collecting tourism. *Modern Problems of Earth Sciences : Proceedings International Conference of Young Scientists*, Tbilisi, Georgia, November 21-22, 2022, 122-124.
2. Dovzhenko P., Borysenko K. (2024) Ecological side of choosing territory for collecting tourism in Ukraine *Ecology is a priority: coll. theses of the All-Ukrainian English-speaking student conference* (March 15, 2024, Kharkiv, Ukraine), [Electronic resource]. Kharkiv: V. N. Karazin National University, P. 15-19
3. Барановський В. А. Екологічний атлас України. - К.: Географіка, 2000. - 40 с.
4. Географічна енциклопедія України : у 3 т. / редколегія: О. М. Маринич (відпов. ред.) та ін. – К.:1989, 1990, 1993.
5. Геренчук К.І. Природа Волинської області / К.І. Геренчук / Львів: «Вища школа», 1975.- 147 с.
6. Геренчук К.І. Природа Рівненської області / К.І. Геренчук / Львів: «Вища школа», 1976.- 156 с.
7. Данилюк А. Традиційна архітектура регіонів України: Полісся: Монографія. - Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 147 с.
8. Енциклопедія українознавства / Гол. ред. проф. В. Кубійович. - Л.: НТШ, 1993. - Т. 2. - С. 583-589; Т. 3. - С.1189. 17.
9. Закон України «Про музеї і музейну справу» від 29.06.1995 р. №249/95.
10. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 8.06.2000 р.
11. Коротун І.М., Коротун Л.К. Географія Рівненської області. Навч. підручник: Рівне 1996, 380 с.
12. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук. збірник. - К.: Академія, 2003. - 232 с.

13. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994. – 191с.
14. Круль В.П. Краєзнавство: історична географія: Конспект лекцій. - Чернівці: ЧДУ, 1999. - 107 с.
15. Мариняк Н., Мариняк Я. Сучасне географічне краєзнавство в Україні: суть і завдання / *Праці НТШ*. - Л., 2003. - Т. XL. - С. 332- 336.
16. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. - К.: Задруга, 1999. - 130 с.
17. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В. В. Вечерський, О. М. Годованюк, Є. В. Тиманович та ін.; за ред. А. П. Мардера, В. В. Вечерського. - К.: Техніка, 2000. - 664 с.
18. Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри : збірник наукових праць. Вип. 8 / відп. ред. М. І. Михайлуца. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 480 с.
19. Південний захід. Одеси. Історико-краєзнавчий науковий альманах. - Вип. 30 - Одеса: Друкарський дім, 2021. – 280 с
20. Тімець О. Значення краєзнавства на різних етапах розвитку суспільства // Рідна школа. - 2002. - Серпень-вересень. - С 57-58.
21. Шишченко П. Сутність географічного краєзнавства // *Краєзнавство. Географія. Туризм*. - 2000. - № 42. - С. 1-2.

11. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua/>
3. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Туристична діяльність в Україні. Державна служба статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm
6. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/natsionalnyi-perelik-elementiv-nematerialnoi-kulturnoi-spadshchyny-ukrainy-popovnyvsia-novymy-pozytsihamy>
7. Авторські розробки лекційних та практичних робіт <https://physgeo.karazin.ua/education/course/gkt/>;
<https://moodle.karazin.ua/user/view.php?id=29338&course=12228&showallcourses=1>